

Pieter van Avermaet & Sven Sierens

Van de periferie naar de kern. Omgaan met diversiteit in onderwijs

In: N. Clycq, B. Segaert & C. Timmerman (2012), *Cultuuroverdracht en onderwijs in een multiculturele context*. Academia press: Gent.

Diversiteit in het onderwijs

Kunnen omgaan met diversiteit in de alledaagse omgeving wordt tegenwoordig gezien als algemene competentie voor alle burgers.

Goed en rechtvaardig omgaan met diversiteit en conflicten is cruciaal in het burgerschapsonderwijs. Het is één van de belangrijkste en tevens een van de moeilijkste zaken die we over democratie moeten leren.

Diversiteit moet van de periferie naar de kern van onderwijs komen. Het moet geen apart eilandje zijn in de lessen, maar het uitgangspunt van onderwijs.

Diversiteit in het onderwijs betekent ook het scheppen van gelijke leerkansen voor leerlingen uit diverse sociale, culturele en economische milieus en met ongelijke perspectieven.

In het huidige onderwijs wordt sterk uitgegaan van een economisch, marktgericht paradigma. De nadruk ligt sterk op taal en rekenen. Er wordt vaak voorbijgegaan aan het gegeven dat 'sociale' vaardigheden ook cruciaal zijn om als samenleving te kunnen bijdragen aan het economische belang. Denk aan vaardigheden op het gebied van samenwerken, dialoog, omgaan met verschillen, kritisch kunnen reflecteren en creatief kunnen denken.

Relatieve segregatie

Scholen zijn te sterk gesegregeerd. Juist om maximale leerkansen voor alle kinderen te creëren, is het van belang dat er heterogeniteit is op scholen. Ondanks vrije schoolkeuze, wenden sommige scholen nog steeds impliciete strategieën aan om 'ongewenste' leerlingen bij inschrijving uit te sluiten en zo diversiteit tot een minimum te beperken. Bovendien zijn kansarme ouders minder alert en *empowered* om het recht op vrije schoolkeuze ook effectief af te dwingen. De auteurs pleiten voor 'relatieve segregatie': de schoolpopulatie dient de buurtpopulatie te weerspiegelen, waarbij steeds gestreefd wordt naar een sociale mix in de buurt.

Gedwongen desegregatie is geen optie en vrijwillige desegregatie is een moeizaam proces van lange adem. Op de korte termijn moet worden ingezet op het versterken van de onderwijskwaliteit van zwarte scholen. Tevens moeten kansarme ouders *empowered* worden via gestructureerde informatie, schoolmarkten en scholenbezoekrondes, terwijl kansrijke ouders moeten worden aangemoedigd om te kiezen voor gemengde scholen. Overigens kan een sociaal gemixte schoolomgeving alleen worden gerealiseerd als er ook wordt gewerkt aan diversiteit in sectoren als wonen, vrije tijd en mobiliteit.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat een heterogene groepssamenstelling leidt tot minder vooroordelen en stereotypen onder autochtone leerlingen. Bovendien hebben gemengde scholen een beperkt 'upliftend' effect op leerprestaties van kansarme leerlingen. Echter, veel belangrijker dan de mate waarin een groep gemengd is, is de kracht van het (diversiteits)beleid van de school en de mediërende rol van leerkrachten in omgaan met verschillen.

Diversiteitsbeleid

Diversiteit is geen aparte onderwijsinhoud die je als een toevoegsel aan het curriculum kunt zien; het dient als een rode draad door onderwijsleerprocessen te lopen. Het is belangrijk te onthouden dat leerinhouden nooit een geheel objectieve voorstelling van de met name sociale en historische werkelijkheid kunnen bieden. Teksten en beelden over de sociale werkelijkheid zullen meestal voor uiteenlopende interpretaties vatbaar zijn. Docenten moeten inzien dat ook zij spreken vanuit een bepaald standpunt.

Een diversiteitsbeleid op school vertaalt zich in de volgende vijf doelstellingen:

- 1: Leren omgaan met diversiteit als doelstelling bij alle leerlingen en leerkrachten van de school nastreven
- 2: Pedagogische en didactische voorwaarden invullen voor een effectieve diversiteitsaanpak op klas- en schoolniveau
- 3: De school uitbouwen als een interactieve en lerende organisatie
- 4: Streven naar een diverse samenstelling van alle geledingen in de school
- 5: De school als leer- en leefomgeving plaatsen binnen een breed netwerk van partners

Een pedagogisch klimaat waarin goed wordt omgegaan met diversiteit bestaat uit de volgende bouwstenen:

- Een veelzijdige, gevarieerde aanpak
- Breed observeren: leren kijken naar het sociale gedrag van leerlingen in verschillende situaties
- Samenwerkend leren
- Heterogene groepsvorming

- Leeromgevingen verbreden: het leren moet zich ten minste gedeeltelijk buiten de klas en school afspelen
- Breed evalueren: leraren dienen een waaier aan evaluatiestrategieën in te zetten

[Van de periferie naar de kern. Omgaan met diversiteit in het onderwijs.](#)